Katarzyna Laskowska[1]

Działalność zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców w Polsce w latach 2004–2013 w świetle policyjnych danych statystycznych[2]

Rezultatem przemian społeczno-polityczno-gospodarczych w Polsce następujących od przełomu lat 80. i 90. ubiegłego wieku był m.in. intensywny rozwój przestępczości zorganizowanej na jej obszarze. Od początku tego okresu udział w tej nielegalnej aktywności mieli też obywatele państw obcych. Cudzoziemcy w poszczególnych latach w różnym zakresie uczestniczyli w zorganizowanych strukturach przestępczych na terenie naszego kraju. Ich działalność powodowała szereg negatywnych następstw dla bezpieczeństwa społeczeństwa i państwa polskiego[3].

---

[1] Dr hab. Katarzyna Laskowska — prof. Uniwersytetu w Białymstoku. Pracownik Zakładu Prawa Karnego i Kryminologii w Katedrze Prawa Karnego na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Jest autorką ok. 130 opracowań z zakresu kryminologii i prawa karnego. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się, w szczególności, wokół problematyki przestępczości zorganizowanej w Polsce i w Rosji.

Kontakt z autorką za pośrednictwem redakcji.

[2] Publikacja powstała w wyniku badań prowadzonych w ramach projektu „SIC — Modułowy wielozadaniowy System Identyfikacji Cudzoziemców wraz z modułem analizy ryzyka ofiar przestępstwa handlu ludźmi" (DOBR-BIO4/055/13127/2013) finansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju.

[3] Zob. K. Laskowska, *Rosyjskojęzyczna przestępczość zorganizowana. Studium kryminologiczne,* Białystok 2006; K. Laskowska, *Działalność cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych w Polsce w latach 2000–2006,* „Białostockie Studia Prawnicze" 2007, z. 2; K. Laskowska, *Przestępczość cudzoziemców w Polsce w latach 1989–2007 w świetle statystyk policyjnych — skala, dynamika, prognozy zagrożeń po wejściu do strefy Schengen* [w:] M. Zdanowicz (red.), *Polska w Schengen*, Białystok 2009; K. Laskowska, *Przestępczość obywateli b. ZSRR w Polsce w latach 1989–2009*, „Przegląd Policyjny" 2010, nr 4 (100); K. Laskowska, *Threats to the security of Poland's borders in the context of organized crime* [w:] W Pływaczewski (red.), O*rganized Crime and Terrorism. Reasons, Manifestations, Counteractions*, Olsztyn 2011; K. Laskowska, *Przestępczość związana z nielegalną migracją w kontekście przemian zjawiska i prawa*, „Białostockie Studia Prawnicze" 2011, nr 9.

Celem niniejszego opracowania jest ukazanie statystycznego obrazu działalności zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców w Polsce, jej etiologii i prognoz rozwoju na przyszłość. Za czas analiz przyjęto lata 2004–2013, od wejścia Polski do Unii Europejskiej do współczesności. Chciano w ten sposób ustalić zakres zmian zachodzących w tym okresie w funkcjonowaniu takich grup w Polsce oraz kierunki zmian ich aktywności przestępczej i na tej podstawie ustalić nadchodzące zagrożenia. Pozwolą one skierować działania odpowiednich organów państwowych na przeciwdziałanie i zwalczanie tego typy przestępczości.

Podstawą analiz stały się dane statystyczne Komendy Głównej Policji pochodzące z policyjnego informatycznego systemu statystyki przestępczości TEMIDA (system TEMIDA) i Krajowego Systemu Informacyjnego Policji (KSIP). W tym miejscu należy przypomnieć, że 1 stycznia 2013 r. nastąpiły zmiany w sposobie gromadzenia danych statystycznych przez Policję, w tym dotyczących podejrzanych cudzoziemców. Stąd też wzrost ich liczby w 2013 r. nie był związany ze znacznym rzeczywistym wzrostem aktywności przestępczej, a zmianą w systemie danych statystycznych.

Charakterystyka cudzoziemców podejrzanych o popełnienie przestępstw z art. 258 kodeksu karnego

Analizy należało rozpocząć od ukazania dynamiki liczby podejrzanych cudzoziemców na tle ogółu podejrzanych w Polsce. Informacje z tego zakresu przedstawia tabela 1.

Tabela 1

Podejrzani cudzoziemcy na tle ogółu podejrzanych w Polsce w latach 2004–2013

Rok	Podejrzani ogółem	Podejrzani cudzoziemcy	
		liczba	% ogólnej liczby
2004	578 059	3 870	0,66
2005	594 088	3 146	0,52
2006	587 959	2 478	0,42
2007	540 604	2 293	0,42
2008	516 626	2 141	0,41
2009	521 699	2 034	0,39
2010	516 152	2 319	0,45
2011	521 942	2 242	0,43
2012	500 539	2 152	0,43
2013	438 662	3 599	0,82

Źródło: system TEMIDA (za lata 2004–2012) oraz KSIP (za 2013 r.)

Jak wynika z tabeli 1, w okresie 2004–2013 liczba podejrzanych w Polsce nie wykazywała stałej tendencji, aczkolwiek utrzymywała się na podobnym poziomie (ok. 500 tys.). W ciągu analizowanych 10 lat najczęściej spadała, a jedynie trzykrotnie podlegała wzrostowi (2005 r., 2009 r., 2011 r.). Podobny trend dotyczył liczby podejrzanych cudzoziemców, która oscylowały w granicach od ok. 2 tys. do ok. 4 tys., wykazując najczęściej spadek, a wzrost jedynie dwukrotnie (2010 r., 2013 r.). Analogicznie kształtował się ich udział w ogólnej liczbie podejrzanych na terenie naszego kraju. W analizowanym okresie mieścił się on w granicach od ok. 0,4% do ok. 0,8% (przy czym przez większość analizowanego okresu utrzymywał się na poziomie ok. 0,4%).

Następnie, na tle ogółu podejrzanych cudzoziemców, należało ukazać liczbę podejrzanych z art. 258 kodeksu karnego[4], tj. o udział lub zakładanie, lub kierowanie grupą albo związkiem przestępczym mających na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, lub przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Informacje z tego zakresu przedstawia tabela 2.

Tabela 2

Cudzoziemcy podejrzani o popełnienie przestępstwa z art. 258 k.k. na tle ogółu podejrzanych cudzoziemców w latach 2004–2013

Podejrzani cudzoziemcy		**Podejrzani cudzoziemcy w latach**									
		2004	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
Ogółem		3 870	3 146	2 478	2 293	2 141	2 034	2 319	2 242	2 152	3 599
w tym z art. 258 k.k.	liczba	15	11	10	10	8	7	21	7	5	2
	[%]	0,39	0,35	0,40	0,44	0,37	0,34	0,90	0,31	0,23	0,05

Źródło: system TEMIDA i KSIP

Dane zawarte w tabeli 2 wskazują, że w analizowanym okresie liczba podejrzanych cudzoziemców, którym postawiono zarzut z art. 258 k.k. była niewielka (od 2 do 21 osób). Wykazywała głównie tendencję spadku, a jej wzrost nastąpił jedynie w 2010 r. Nieznaczny był też udział tej kategorii podejrzanych w ogólnej liczbie podejrzanych cudzoziemców (poniżej 1%). W ostatnich latach analizowanego okresu wykazywał spadek.

W dalszej części rozważań należało dokonać charakterystyki cudzoziemców podejrzanych z art. 258 k.k. pod względem ich obywatelstwa. Informacje z tego zakresu przedstawia tabela 3.

[4] Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny, tekst jedn. DzU z 2016 r., poz. 1137 (dalej: k.k.).

Tabela 3

Cudzoziemcy podejrzani o popełnienie przestępstwa z art. 258 k.k. w latach 2004–2013 według obywatelstwa

Państwo	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Razem
Albania			1								1
Armenia		2	1	1			3			1	8
Białoruś	3			1		1		1			6
Brazylia					2						2
Bułgaria				1	1						2
Chiny	4										4
Cypr				1							1
Czechy						2					2
Francja		1									1
Holandia							1				1
Izrael			1								1
Liban				1							1
Litwa				2			3		3		8
Łotwa	1	4					1	2			8
Mołdawia				2							2
Niemcy					1	1		1			3
Rosja			1			1			1		3
Rumunia	1						2				3
Szwecja		1									1
Turcja	1	1				1					3
Ukraina	2		6	1	2	1	9	2	1	1	25
Węgry					1		2				3
Wietnam	3										3
Włochy								1			1
Pozostałe państwa Afryki		1			1						2
Bezpaństwowiec		1									1
Ogółem	15	11	10	10	8	7	21	7	5	2	96

Źródło: system TEMIDA i KSIP

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 3, łącznie w latach 2004–2013 odnotowano 96 podejrzanych z art. 258 k.k. Pochodzili oni z 17 państw Europy, 6 — z Azji, 1 — z kraju Ameryki Południowej, 1 lub 2 z nieustalonych państw Afryki, jeden był bezpaństwowcem. Zatem dominowali obywatele Europy. Wśród podejrzanych najwięcej było obywateli Ukrainy (25), następnie Armenii, Litwy, Łotwy (po 8) i Białorusi (6). Oznaczało to, że najczęściej byli nimi obywatele państw powstałych po rozpadzie ZSRR, w tym graniczących z Polską.

Następnie należało dokonać charakterystyki cudzoziemców podejrzanych z art. 258 k.k. pod względem miejsca popełniania przez nich przestępstw. Informacje z tego zakresu przedstawia tabela 4.

Tabela 4

Cudzoziemcy podejrzani o popełnienie przestępstwa z art. 258 k.k. w latach 2004–2013 według województw (zestawienie zbiorcze)

Lata 2004–2013	**dolnośląskie**	**lubelskie**	**lubuskie**	**łódzkie**	**małopolskie**	**mazowieckie bez KSP**	**podkarpackie**	**podlaskie**	**pomorskie**	**śląskie**	**warmińsko-mazurskie**	**wielkopolskie**	**zachodniopomorskie**	**KSP Warszawa**	**Razem**
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Albania					1										1
Armenia	1			3				2		1		1			8
Białoruś						1		4						1	6
Brazylia		2													2
Bułgaria	1						1								2
Chiny		4													4
Cypr													1		1
Czechy										2					2
Francja												1			1
Holandia													1		1
Izrael														1	1
Liban														1	1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Litwa								8							8
Łotwa			1					6						1	8
Mołdawia							2								2
Niemcy										1				2	3
Rosja			2								1				3
Rumunia					2					1					3
Szwecja														1	1
Turcja		2												1	3
Ukraina		6	2		1	1	3			8		2	1	1	25
Węgry							1		2						3
Wietnam														3	3
Włochy					1										1
Pozostałe państwa Afryki		1										1			2
Bezpaństwowiec								1							1
Ogółem	2	15	5	3	5	2	7	21	2	13	1	5	3	12	96

Źródło: system TEMIDA i KSIP

Dane zawarte w tabeli 4 ukazują, że najwięcej cudzoziemców podejrzanych z art. 258 k.k. odnotowano w województwie podlaskim (21), następnie lubelskim (15) oraz śląskim (13). Jednakże trzecie miejsce powinno przypaść województwu mazowieckiemu, gdyby łącznie zliczyć dane dotyczące również Komendy Stołecznej Policji (która w statystykach umieszczana jest oddzielnie). Wówczas sumarycznie w województwie mazowieckim z KSP byłoby 14 cudzoziemców podejrzanych z art. 258 k.k. Zatem najwięcej cudzoziemców podejrzanych z art. 258 k.k. było w województwach leżących przy wschodniej granicy i w centrum kraju.

Charakterystyka rozpoznanych przez Centralne Biuro Śledcze (CBŚ) zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców

Po omówieniu danych statystycznych obejmujących cudzoziemców podejrzanych z art. 258 k.k., w dalszej kolejności należało ukazać informacje dotyczące zorganizowanych struktur przestępczych z udziałem cudzoziemców. Informacje z tego zakresu przedstawia tabela 5.

Tabela 5

Struktura grup przestępczych w Polsce ustalona przez CBŚ w latach 2004–2013

Struktura grup	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Razem
polskie	227	258	217	326	385	448	501	551	708	757	4 378
międzynarodowe	32	38	28	19	32	38	36	39	54	111	427
etniczne*	3	0	0	0	—	—	—	—	—	—	3
rosyjskojęzyczne	0	0	1	3	5	10	7	4	6	6	42
cudzoziemców**	—	—	—	—	3	4	3	1	4	5	20

* Od 2008 r. brak w statystyce takiej kategorii grup.

** Do 2007 r. brak w statystyce takiej kategorii grup.

Źródło: opracowano na podstawie raportów statystycznych z działalności CBŚ, <http://cbs.policja.pl/portal/cbs/380/9890/Raporty_z_dzialalnosci.html>, dostęp: 15 grudnia 2015 r., i obliczeń własnych

Przed przystąpieniem do analizy danych przedstawionych w tabeli 5 należy poczynić pewną uwagę. Otóż, trzeba zaznaczyć, że Policja (CBŚ) na własne potrzeby stworzyła podział grup z udziałem cudzoziemców na: międzynarodowe, etniczne (do 2007 r.), rosyjskojęzyczne i cudzoziemców (od 2008 r.). Przez grupy międzynarodowe należy rozumieć grupy z udziałem obywateli rożnych państw, w tym Polski, a przez grupy etniczne — złożone wyłącznie z obywateli tego samego państwa (np. Wietnamczyków, Ormian) lub narodowości (np. Czeczenów). Przez grupy rosyjskojęzyczne należy rozumieć grupy złożone z obywateli państw byłego ZSRR, a przez grupy cudzoziemców — złożone wyłącznie z obywateli jednego państwa lub jednej narodowości. Obecnie po wyeliminowaniu kategorii grup etnicznych występuje kategoria grup cudzoziemców.

Z danych przedstawionych w tabeli 5 wynika, że w analizowanym okresie CBŚ rozpoznało zdecydowanie najwięcej grup polskich (łącznie ponad 4 tys.), następnie międzynarodowych (łącznie ponad 400), rosyjskojęzycznych (42)[5] i cudzoziemców (20). Z niewystępujących obecnie w statystykach grup etnicznych rozpoznano jedynie 3. Zatem, poza polskimi, dominują struktury złożone z obywateli różnych państw współdziałających przy popełnianiu przestępstw na obszarze Polski.

Następnie trzeba przybliżyć poszczególne kategorie rozpoznanych zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców. Informacje z tego zakresu przedstawia tabela 6.

[5] Z wywiadów przeprowadzonych z funkcjonariuszami CBŚP w lutym 2015 r. wynikało, że grupy rosyjskojęzyczne, które w poprzednich latach działały na terenie Polski, obecnie znacznie ograniczyły swoją aktywność. Niektóre przeniosły się do krajów Europy Zachodniej, a część wróciła do Rosji, na Ukrainę, Białoruś, do krajów nadbałtyckich. Związane jest to m.in. z tym, że w ostatnich latach poziom zwalczania rosyjskojęzycznej przestępczości zorganizowanej w Polsce znacznie wzrósł.

Tabela 6

Liczba rozpoznanych zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców w podziale na kategorie w latach 2004–2013

Lata	Liczba rozpoznanych zorganizowanych grup przestępczych																Ogółem grup
	międzynarodowych				etnicznych*				rosyjskojęzycznych				cudzoziemców**				
	liczba grup	% ogółu	liczba liderów	liczba członków	liczba grup	% ogółu	liczba liderów	liczba członków	liczba grup	% ogółu	liczba liderów	liczba członków	liczba grup	% ogółu	liczba liderów	liczba członków	
2004	32	91,43	35	358	3	8,57	3	15	0	0	0	0	—	—	—	—	35
2005	38	100,00	51	366	0	0	0	0	0	0	0	0	—	—	—	—	38
2006	28	96,56	29	289	0	0	0	0	1	3,44	1	14	—	—	—	—	29
2007	19	86,36	21	181	0	0	0	4	3	13,64	2	9	—	—	—	—	22
2008	32	80,00	33	446	—	—	—	—	5	12,50	5	61	3	7,50	2	24	40
2009	38	73,08	41	405	—	—	—	—	10	19,23	9	68	4	7,69	3	26	52
2010	36	78,26	37	350	—	—	—	—	7	15,22	5	44	3	6,52	4	31	46
2011	39	88,64	40	349	—	—	—	—	4	9,09	5	28	1	2,27	2	6	44
2012	54	84,37	58	438	—	—	—	—	6	9,37	6	63	4	6,26	4	23	64
2013	111	90,98	120	1232	—	—	—	—	6	4,92	7	43	5	4,10	6	41	122

* Od 2008 r. brak w statystyce takiej kategorii grup.

** Do 2007 r. brak w statystyce takiej kategorii grup.

Źródło: opracowanie własny na podstawie informacji uzyskanych bezpośrednio od funkcjonariuszy CBŚ w odpowiedzi na pismo do szefa tej służby i obliczenia własne

Dane przedstawione w tabeli 6 ponownie ukazują, że w analizowanym okresie Policja rozpoznawała najwięcej grup o składzie międzynarodowym. Ich liczba w latach 2004–2011 oscylowała w granicach od ok. 20 do ok. 40 grup rocznie, ok. 50 — w 2012 r. i ok. 110 — w 2013 r. W ostatnich latach tego okresu widoczny jest wzrost liczby tych rozpoznanych grup. Przez kilka lat liczba liderów i członków rozpoznawanych grup utrzymywała się na podobnym poziomie, a znaczny wzrost nastąpił w 2013 r. Udział grup międzynarodowych w ogólnej liczbie grup z udziałem cudzoziemców wynosił od ok. 70% do ok. 100%. Widoczna więc była dominacja grup heterogenicznych.

Drugie miejsce pod względem ilościowym zajmują grupy rosyjskojęzyczne. Ich liczba nie ukształtowała stałej tendencji. W latach 2004–2005 nie rozpoznano żadnej grupy, w kolejnych latach po kilka, a najwięcej, czyli 10 — w 2009 r. Ich udział w analizowanym okresie mieścił się w przedziale od ok. 3% do ok. 20%, przy czym wykazywał spadek w ostatnich latach. Liczba liderów nie była wysoka w stosunku do liczby grup, co świadczyło o przewadze przywództwa jednoosobowego. Rozpoznane grupy, w zależności od roku, liczyły od ok. 3 członków do ok. 14.

Liczba grup cudzoziemców oscylowała od 2008 r. w przedziale od 1 do 5 rocznie. Podobnie niewielki był ich udział w ogólnej liczbie grup — od ok. 2% do ok. 8%. Rozpoznano też niewielką liczbę liderów (od 2 do 6) i członków grup (od 6 do ok. 40). Struktury te, w zależności od roku, liczyły od ok. 6 członków do ok. 10.

W dalszej kolejności należało ukazać zbiorcze dane dotyczące struktury rozpoznanych zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców (międzynarodowych, etnicznych, rosyjskojęzycznych i cudzoziemców). Informacje z tego zakresu przedstawia tabela 7.

Tabela 7

Liczba rozpoznanych zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców w latach 2004–2013 (na koniec każdego roku)

Lata	Liczba grup	Liczba liderów	Średnia liczba liderów w grupie	Liczba członków	Średnia liczba członków w grupie
2004	35	38	1,08	373	10,65
2005	38	51	1,34	366	9,63
2006	29	30	1,03	304	10,48
2007	22	23	1,05	194	8,82
2008	40	40	1,00	531	13,27
2009	52	53	1,02	499	9,60
2010	46	46	1,00	425	9,24
2011	44	47	1,07	373	8,48
2012	64	68	1,06	524	8,19
2013	122	133	1,09	1 316	10,79

Źródło: opracowanie własny na podstawie informacji uzyskanych bezpośrednio od funkcjonariuszy CBŚ w odpowiedzi na pismo do szefa tej służby i obliczenia własne

Jak przedstawia tabela 7, liczba rozpoznanych zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców w analizowanym okresie nie wykazywała jednolitej tendencji, przy czym częściej rosła (2005, 2008–2009, 2011–2013). Przez większość czasu oscylowała w granicach od ok. 20 do ok. 40 grup rocznie, a dopiero od 2012 r. nastąpił jej wzrost do ok. 60, a w 2013 r. — do ok. 120. Wzrost zainteresowania Polską jako miejscem zorganizowanej działalności w okresie 2008–2009 można tłumaczyć wejściem Polski do strefy Schengen, natomiast wzrost w 2012–2013 trudno jest racjonalnie wyjaśnić. Podobną do zauważonej tendencję wykazuje liczba liderów będących przywódcami w strukturach przestępczych.

Jak wynika z danych, najczęściej przywództwo w grupach jest jednoosobowe. Liczba rozpoznanych członków grup ewoluowała, w ostatnich latach wykazując wzrost. Średnia liczba członków w grupie oscylowała najczęściej od ok. 8 do ok. 10 osób, wyjątkowo — 13 w 2008 r. Zatem rozpoznane grupy nie były małe.

W tym miejscu analizy należało przedstawić udział zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców na tle grup polskich. Informacje z tego zakresu przedstawia tabela 8.

Tabela 8

Liczba rozpoznanych zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców na tle grup polskich w latach 2004–2013

Lata	Grupy polskie		Grupy z udziałem cudzoziemców		Ogółem grup
	liczba	% ogółu	liczba	% ogółu	
2004	227	86,64	35	13,36	262
2005	258	87,16	38	12,84	296
2006	217	88,22	29	11,78	246
2007	326	93,68	22	6,32	348
2008	385	90,59	40	9,42	425
2009	448	89,60	52	10,40	500
2010	501	91,59	46	8,41	547
2011	551	92,61	44	7,39	595
2012	708	91,71	64	8,29	772
2013	775	86,40	122	13,60	897

Źródło: opracowanie własny na podstawie informacji uzyskanych bezpośrednio od funkcjonariuszy CBŚ w odpowiedzi na pismo do szefa tej służby i obliczenia własne

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 8, na tle wszystkich rozpoznanych grup w Polsce we wszystkich latach analizowanego okresu zdecydowanie największy udział w świecie przestępczym miały grupy polskie (złożone wyłącznie z Polaków). Ich udział wynosi od ok. 86% do ok. 94%, zatem to one dominują wśród zorganizowanych struktur w naszym kraju. Analogicznie, grupy z udziałem cudzoziemców zajmowały znacznie mniejszą część świata przestępczego — od ok. 6% do ok. 14%.

W dalszej kolejności należało ustalić sfery dominującej działalności przestępczej grup z udziałem cudzoziemców. Informacje z tego zakresu przedstawia tabela 9.

Tabela 9

Aktywność zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców w latach 2004–2013

Dominująca aktywność		Przestępczość kryminalna	Przestępczość ekonomiczna	Przestępczość narkotykowa	Aktywność multiprzestępcza*	Razem
Liczba grup międzynarodowych w latach	2004	6	10	9	7	32
	2005	8	8	19	3	38
	2006	7	2	17	2	28
	2007	5	4	7	3	19
	2008	13	5	9	5	32
	2009	10	10	8	10	38
	2010	6	5	15	10	36
	2011	7	10	16	6	39
	2012	17	14	17	6	54
	2013	29	49	27	6	111
Liczba grup cudzoziemców** w latach	2004	—	—	—	—	—
	2005	—	—	—	—	—
	2006	—	—	—	—	—
	2007	—	—	—	—	—
	2008	2	0	1	0	3
	2009	1	0	2	1	4
	2010	2	0	0	1	3
	2011	0	0	1	0	1
	2012	3	0	0	1	4
	2013	1	4	0	0	5
Liczba grup rosyjskojęzycznych w latach	2004	0	0	0	0	0
	2005	0	0	0	0	0
	2006	1	0	0	0	1
	2007	1	1	0	1	3
	2008	4	0	0	1	5
	2009	6	2	0	2	10
	2010	1	2	3	1	7
	2011	1	2	0	1	4
	2012	2	4	0	0	6
	2013	0	5	1	0	6
Liczba grup etnicznych*** w latach	2004	0	0	0	3	3
	2005	0	0	0	0	0
	2006	0	0	0	0	0
	2007	0	0	0	0	0
	2008	—	—	—	—	—
	2009	—	—	—	—	—
	2010	—	—	—	—	—
	2011	—	—	—	—	—
	2012	—	—	—	—	—
	2013	—	—-	—	—	—

* Aktywność multiprzestępcza (wielokierunkowa) polega na tym, że zorganizowane struktury, oprócz przestępstw ze swej głównej nielegalnej działalności, popełniają inne przestępstwa, np. korupcyjne, fałszowanie dokumentów.

** Do 2007 r. brak w statystyce takiej kategorii grup.

*** Od 2008 r. brak w statystyce takiej kategorii grup.

Źródło: opracowanie własny na podstawie informacji uzyskanych bezpośrednio od funkcjonariuszy CBŚ w odpowiedzi na pismo do szefa tej służby i obliczenia własne

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 9, rozpoznane grupy międzynarodowe w analizowanym okresie najczęściej prowadziły działalność w sferze przestępczości narkotykowej (łącznie 144 grupy), następnie w ekonomicznej (117) i w kryminalnej (108), a zdecydowanie rzadziej — wielokierunkowo (58). Aczkolwiek największy wzrost rozpoznanych grup nastąpił w latach 2012–2013 w sferze przestępczości ekonomicznej, kolejno w kryminalnej i w narkotykowej.

Wśród grup cudzoziemców najwięcej rozpoznano tych wykazujących aktywność w przestępczości kryminalnej (łącznie 9 grup) oraz w ekonomicznej i narkotykowej (po 4), a w multiprzestępczej — 3.

Wśród grup rosyjskojęzycznych najwięcej rozpoznano tych prowadzących działalność w przestępczości kryminalnej i ekonomicznej (łącznie po 16 grup) oraz wielokierunkowo (5) i przestępczości narkotykowej (4).

Następnie zmierzano do przedstawienia dominujących sfer aktywności przestępczej zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców na tle grup polskich. Informacje z tego zakresu przedstawia tabela 10.

Tabela 10

Aktywność przestępcza zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców na tle grup polskich w latach 2004–2013

Dominująca aktywność przestępcza	Grupy polskie w latach											Grupy z udziałem cudzoziemców w latach									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2004–2013	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2004–2013
Przestępczość kryminalna	60	58	41	68	84	90	81	105	159	118	864	6	8	8	6	19	17	9	8	22	30	133
Przestępczość gospodarcza	84	101	86	114	126	152	170	197	259	286	1575	10	8	2	5	5	12	7	12	18	58	137
Przestępczość narkotykowa	58	65	68	113	137	158	195	188	221	247	1450	9	19	17	7	10	10	18	17	17	28	152
Aktywność multiprzestępcza	25	34	22	31	38	49	55	61	69	106	490	10	3	2	4	6	13	12	7	7	6	70

Źródło: opracowanie własny na podstawie informacji uzyskanych bezpośrednio od funkcjonariuszy CBŚ w odpowiedzi na pismo do szefa tej służby i obliczenia własne

Zbiorcze dane zawarte w tabeli 10 ukazują, że dominujące kategorie działalności w obu kategoriach zorganizowanych grup są różne. O ile struktury polskie najczęściej wykazują aktywność w sferze przestępczości ekonomicznej, a w następnej kolejności — przestępczości narkotykowej, o tyle wśród grup międzynarodowych dominuje przestępczość narkotykowa, a następnie — ekonomiczna. Kolejne miejsca w obu kategoriach grup zajmuje przestępczość kryminalna i multiprzestępczość. Ów układ wytłumaczyć można charakterem obu rodzajów przestępczości. Większa powszechność popełniania przestępstw związanych z narkotykami w grupach międzynarodowych wynika ze znacznego w niej udziału przemytu tych środków, wymagającego współpracy obywateli nieraz kilku państw i struktur w nich rezydujących. Natomiast przestępstwa narkotykowe, charakterystyczne dla grup polskich, mają bardziej charakter transgraniczny niż ekonomiczne, wymagają przy tym dobrej znajomości mankamentów polskiej gospodarki. Za pozytywną tendencję występującą w świecie przestępczym można uznać dopiero trzecie miejsce w tym swoistym rankingu przestępczości kryminalnej, jako najbardziej dokuczliwej dla obywateli.

Zmierzając do zakończenia analizy statystycznego obrazu zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców, należało ukazać efekty działań podejmowanych przez CBŚ wobec tych struktur. Informacje z tego zakresu przedstawia tabela 11.

Tabela 11

Liczba wyeliminowanych zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców w latach 2004–2013

Lata	Liczba wyeliminowanych zorganizowanych grup przestępczych			
	międzynarodowych	etnicznych*	rosyjskojęzycznych	cudzoziemców**
2004	23	3	0	—
2005	15	1	0	—
2006	4	0	0	—
2007	8	1	0	0
2008	9	—	0	0
2009	10	—	0	0
2010	5	—	0	1
2011	4	—	0	1
2012	10	—	0	0
2013	16	—	0	0

* Od 2008 r. brak w statystyce takiej kategorii grup.

** Do 2007 r. brak w statystyce takiej kategorii grup.

Źródło: opracowanie własny na podstawie informacji uzyskanych bezpośrednio od funkcjonariuszy CBŚ w odpowiedzi na pismo do szefa tej służby

Z danych zawartych w tabeli 11 wynika, że najwięcej spośród wszystkich analizowanych zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców CBŚ wyeliminowało (rozbiło, aresztowało członków lub

liderów, lub w inny sposób uniemożliwiło działalność w dotychczasowym składzie i w sferze aktywności) grup międzynarodowych. Rocznie ich liczba wahała się od kilku do ponad 20. W ostatnich latach tego okresu wzrosła.

Etiologia rozwoju działalności zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców na obszarze Polski

Jednym z podstawowych powodów prowadzenia zorganizowanej działalności przestępczej na obszarze Polski jest postrzeganie naszego państwa jako kraju atrakcyjnego do prowadzenia działalności przestępczej. Powodem wyboru jest najczęściej bliskość Polski (zwłaszcza dla obywateli krajów graniczących, ale także dla obywateli innych państw), status Polski jako kraju należącego do Unii Europejskiej i strefy Schengen oraz położenie w centrum Europy na trasie szlaków komunikacyjnych między wschodem i zachodem Europy.

Ponadto Polska postrzegana jest przez cudzoziemców, zwłaszcza zza wschodniej granicy, jako kraj bezpieczny, stabilny i rozwinięty ekonomicznie, którego gospodarka posiada duży potencjał rozwoju, a tym samym możliwości jej nielegalnej eksploatacji.

Rolę czynnika etiologicznego pełni także historyczne podłoże rozwoju przestępczości zorganizowanej w niektórych państwach, zwłaszcza powstałych po rozpadzie ZSRR i byłej Jugosławii. Silne struktury przestępcze tych państw, umacniające się od początku 1990 r. ekspansywnie dążyły do rozszerzania wpływów poza granice swoich krajów. Po nawiązaniu przestępczych kontaktów z Polakami przenosiły swą działalność, zwyczaje i metody przestępcze na obszar Polski.

Do udziału w zorganizowanych strukturach na terytorium Polski zmuszała też cudzoziemców sytuacja gospodarcza krajów ich pochodzenia i związane z tym nieatrakcyjne warunki materialne. Stąd też w poszukiwaniu poprawy swego bytu wyruszali oni do krajów lepiej rozwiniętych, a że często pierwszym krajem ich wędrówki była Polska, zostawali w niej na dłużej. Będąc najczęściej nielegalnymi migrantami, nieznającymi języka, bez możliwości legalnego zatrudnienia i uzyskania dochodów, stanowili doskonałe rezerwy przestępczości zorganizowanej. Albo sami tworzyli grupy, nieraz o podłożu etnicznym (zamknięte, hermetyczne, niewspółpracujące z Polakami), albo wchodzili w skład grup międzynarodowych.

Udziałowi cudzoziemców w zorganizowanych strukturach przestępczych sprzyjało też zapotrzebowanie na przerzut ludzi do Europy z krajów Azji. A skoro przez Polskę wiodą kanały przerzutu, potrzeba nawiązywania współpracy azjatyckich przestępców z polskimi była nieunikniona.

Ponadto mankamenty działania przedstawicieli niektórych organów państwowych w sposób niedostateczny utrudniają popełnienie przestępstw w grupach na terenie Polski. Pomimo bowiem prowadzenia działalności przestępczej na obcym terenie grupy z udziałem cudzoziemców, dysponując ogromnymi pieniędzmi, potrafią skutecznie zapewnić sobie bezpieczeństwo przed ingerencją organów państwowych, w tym bezpieczeństwo

swych nielegalnych przedsięwzięć, głównie przez korumpowanie urzędników i funkcjonariuszy różnych służb.

Podsumowując, liczba podejrzanych cudzoziemców z art. 258 k.k. w okresie 2004–2013 była nieznaczna. Najczęściej wykazywała spadek (poza 2010 r.). Ich udział w ogólnej liczbie podejrzanych cudzoziemców kształtował się na poziomie poniżej 1%, najczęściej ulegając trendowi spadkowemu (poza latami 2006–2007 i 2010). Zauważyć należy, że wejście Polski do Unii Europejskiej (2004 r.), a potem do strefy Schengen (2007 r.) wpłynęło na zmiany w liczbie podejrzanych cudzoziemców z art. 258 k.k., powodując ich spadek. Oczekiwany wzrost nie nastąpił.

Pod względem obywatelstwa najczęściej podejrzani z art. 258 k.k. byli obywatele krajów powstałych po rozpadzie ZSRR (głównie Ukraińcy, Ormianie, Litwini, Łotysze i Białorusini). Bliskość granicy, potrzeba poprawy swej sytuacji materialnej i rozwinięte w tych krajach zorganizowane struktury przestępcze z pewnością stanowiły główny asumpt do podejmowania przez nich nielegalnej aktywności w Polsce.

Najczęstszym miejscem prowadzenia działalności przestępczej były województwa: podlaskie, lubelskie i mazowieckie (z KSP). Geografia takiego rozkładu wynika z faktu, że przez obszar województwa podlaskiego prowadzą szlaki komunikacyjne i przemytnicze z Białorusi, Litwy i Łotwy do Europy Zachodniej. Z kolei znaczny udział województwa lubelskiego wynika z położenia za polską granicą potężnej, będącej w trudnej sytuacji gospodarczej Ukrainy, w której funkcjonują utrwalone struktury przestępcze i przez którą wiodą szlaki przemytnicze towarów i ludzi. Stąd też województwo lubelskie jest naturalnym miejscem przenoszenia na jego obszar zorganizowanej nielegalnej działalności. Z kolei województwo mazowieckie ze stolicą przyciąga zorganizowanych przestępców ze względu na centralne położenie w kraju, nagromadzenie na jego obszarze dóbr mogących stać się przedmiotem przestępstwa (przedsiębiorstw, zamożnych ludzi), co prowadzi do krzyżowania się w tej części kraju przestępczych interesów obywateli wielu państw.

Z ustalonej przez CBŚ struktury zorganizowanych grup przestępczych w Polsce, oprócz polskich najwięcej rozpoznawano w naszym kraju grup międzynarodowych. Udział wszystkich grup z udziałem cudzoziemców na tle grup polskich wynosił w analizowanym okresie od ok. 6% do ok. 14%. Nie jest więc znaczny. Struktury te składały się średnio z od ok. 8 do ok. 10 członków, przy jednoosobowym przywództwie i stale zmieniającym się składzie grup. Rozpoznane zorganizowane grupy z udziałem cudzoziemców najczęściej prowadziły działalność w sferach przestępczości narkotykowej i ekonomicznej, czyli umożliwiających osiąganie ogromnych zysków. Przestępstwa związane z obrotem narkotykami wymagały od nich dużej mobilności, międzynarodowych kontaktów przestępczych i doskonałej organizacji, a przestępstwa ekonomiczne — dobrego rozeznania niedoskonałości polskiego systemu bankowego i finansowego, sektora ubezpieczeń, czy trudności w zakresie ochrony przed nadużyciami karnoskarbowymi. Wymagały z pewnością do tego współpracy z polskimi przestępcami.

Rozwojowi działalności zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców na obszarze Polski sprzyjały głównie: położenie geograficzne naszego kraju, jego sytuacja jako członka Unii Europejskiej, dobry stan polskiej gospodarki, procesy migracyjne oraz rozwój przestępczości zorganizowanej w kraju pochodzenia cudzoziemca i trudności polskich organów zwalczających tę kategorię czynów.

Przewidując stan zagrożenia przestępczością zorganizowaną w przyszłości, należy przypuszczać, że w zainteresowaniu struktur z udziałem cudzoziemców nadal pozostaną przestępczość narkotykowa i ekonomiczna jako stanowiące główne źródła dochodów. Można prognozować rozwój transgraniczności w zakresie przestępczości ekonomicznej, na czym straci zarówno polska gospodarka, jak i gospodarki innych państw, najczęściej z Unii Europejskiej. W związku z tym, należy wzmocnić ochronę naszych granic w znaczeniu fizycznym i ekonomicznym.

Słowa kluczowe: przestępczość cudzoziemców, podejrzani cudzoziemcy, zorganizowana grupa przestępcza, międzynarodowe grupy przestępcze, grupy rosyjskojęzyczne, grupy cudzoziemców, przestępczość kryminalna, przestępczość narkotykowa, przestępczość ekonomiczna, aktywność multiprzestępcza

Keywords: criminality of foreigners, foreign suspects, organized criminal group, international criminal groups, Russian-speaking groups, foreigner groups, criminal offenses, drug crime, economic crime, multi-crime activity

Streszczenie: Opracowanie przedstawia statystyczny obraz działalności zorganizowanych grup przestępczych z udziałem cudzoziemców w Polsce w latach 2004–2013. Cezurę badań wyznaczyły ramy realizowanego projektu badawczego. W publikacji ukazano liczbę podejrzanych cudzoziemców na podstawie art. 258 k.k. na tle ogółu podejrzanych cudzoziemców, ich obywatelstwa oraz miejsca popełniania przestępstw. Na podstawie danych statystycznych CBŚ przedstawiono strukturę tej kategorii grup, ich liczbę oraz rodzaje prowadzonej aktywności. Syntetycznie wskazano na etiologię zjawiska w Polsce i jego perspektywy.

Summary: K. Laskowska's article presents the statistics related to the activities of organized criminal groups involving foreigners in Poland in the years 2004–2013. The limits of the research are due to the framework of the research project. The article presents the number of foreign suspects under Art. 258 of the Penal code compared to the total number of foreign suspects, their citizenship, and the places where they committed crimes. Based on the statistical data made available by the Central Bureau of Investigations (CBŚ), the author presents the structure of this category of criminal groups, their number, and the types of their activities. K. Laskowska also provides a synthetic presentation of the etiology of the problem in Poland and its prospects.